

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrto leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. maja 1904.

Poštno-hran. št. 864.846

ZADRUGA

Mednarodni zadružni kongres v Budimpešti.

Mednarodna zadružna zveza (International Cooperative Alliance) v Londonu je društvo, ki si je stavilo sledečo nalogo:

1. Člane zadrug vseh dežel med seboj seznaniti.
2. Razširjati pri različnih narodih in v javnosti celega sveta prava načela in najboljše metode zadružništva.
3. Premotrivati izboljšanje razmer delujočih slojev.
4. Pospeševanje udeležbe delavcev pri dobičku.

5. Vstanoviti poslovne zveze med zadrugami raznih dežel.

Politična in verska vprašanja so izključena.

Zveza prireja od časa do časa mednarodne sestanke (kongrese) v raznih deželah. Letošnji mednarodni sestanek (kongres) se bode vršil od 5.—8. septembra t. l. v Budimpešti, pod predsedstvom grofa Aleks. Károlija. Tajnik kongresa je dr. Jstvan Bernát v Budimpešti, Baross-utca 10.

Na dnevnem redu so med drugim sledeča vprašanja:

1. Vstanovitev in delovanje zadružnih konsumnih društev v

kmetskih in polkmetskih krajih.

2. Dolžnost države napram zadrugam: ali naj država te podpira ali ne, in če jih, na kaki način.

3. Osredotočenje (centralizacija) zadružnih kreditnih razmer, po posredovanju centralnih zavodov.

4. Pomanjkljivi razvoj zadružništva v vzhodnoevropskih deželah. Vzroki in pomožna sredstva.

Kongresa se morejo vdeležiti zastopniki zadrug, kakor tudi prijavljene posamezne osebe. Za zadnjo je določena članska karta na 7 K 50 v., katera opravičuje k udeležbi vseh kongresnih poro-

Podlistek.

Friderik Viljem Raiffeisen.

(Nadaljevanje.)

In ko je F. V. Raiffeisen prišel za župana v Flammersfeld in je spoznal tamošnje razmere, je ustanovil koncem l. 1849. dobrodelno društvo za podpiranje revnih poljedelcev — za koje društvo je pridobil krog 60 premožnih prebivalcev svoje županije.

Pravila tega društva so velezanimiva.

Pristop k društvu bil je dovoljen le neomadeževanim in premožnim prebivalcem.

Jamstvo za društvene dolgove zadelo je načelstvo.

Prvotni namen društva je bil nakupovanje živine za revne kmetovalce; kot nekaj privesek društva ustvarila se je hranilnica i. s. izrečno za služinčad, pomočnike in slabeje kmetovalce — in je bila naloga društvenikov vplivati na to, da navedeni sloji mnogo shranijo.

Ime društva in namen društva kažeta, da je bila podlaga društva dobrodelnost, o samopomoči še ni govora.

V jeseni leta 1852. predstavili so Raiffeisena kot župana v Hed-

desdorf pri Nemwied-u. Kakor hitro se je udomačil, hotel je tudi tam ustanoviti kak občekoristen zavod. Uvidel pa je, da so v tej njegovi županiji poleg oderuštva pri živini še tudi druge velike napake, na koje se je treba ozirati.

V spomladi leta 1854 ustanovil je „Heddesdorfsko dobrodelno društvo“, ki je imelo različne namene.

V osnovi društva opaziti je v primeri s prej navedenim društvom precejšen napredek.

Značilna so sledeča določila pravil:

čil in k besedi, ako je to dovolil v naprej predsednik, ne daje pa glasovalne pravice. Oglasila za vdeležbo je poslati osrednemu odboru 19. Southampton Row. London W. C., ali pa Dr. Bernát Budapest. Zadruga, ki nameravajo odposlati zastopnike, naj obveste o tem svojo zvezo ali pa osrednji odbor v Londonu. Vsaka zadruga pošlje lahko več zastopnikov, vendar ima samo eden glasovalno pravico. Za časa kongresa in tudi še potem, bode razstava zadružnih izdelkov, — obrtnih kakor kmetijskih, raznih predstavljajočih podob in tabel itd.

Poslovni in dnevni red kongresa objavil se bode še pred otvoritvijo kongresa.

K praksi davčnega zakona.

Vsled neke vloge splošne zveze gospodarskih zadrug v Avstriji, je c. k. finančno ministerstvo izdalo dne 18. febr. 1904 l. pod št. 91.911. ex 1903 na vse davčne urade sledeči odlok:

„K vprašanju obdačenja gospodarskih zadrug in njih zvez se pripominja sledeče:

1. Jednokratne podpore (subvencije), ki se dovoljujejo gospodarskim zadrugam ali njih zvezam iz javnih sredstev, kot

vstanovna ali naložna glavica, se pod pogojem, da se prejeta svota podpore (kot posebni del čistega premoženja zadruga koje je po podpori narastlo) vstavi v bilanci v pasiva, kot podporni račun, istotako vse iz te podpore nabavljeno orodje (oprava skladišča - inventar) redno in po pravi vrednosti v bilančna aktiva — ne računijo kot podlaga obdačenja.

Za kontrolo v zadnjem obziru bi bilo primerno zahtevati izkaze o porabah podpor.

2. Kupčije, ki se sklenejo le izjemoma in proti prvotni nameri, vsled neprevidnih slučajev z nečlani, posebno nakupovanje v sili, ki se izvrši za to, da se more zadostiti obvezam prevzete oddaje blaga, istotako prodaja v sili, ako ne prevzamejo člani zanje namenjenega blaga, še ne odrekajo gospodarskim zadrugam in njih zvezam, ako sicer vstrežajo § 85. (zakona o osebnih davkih) — v tem paragrafu označenih olajšav. V dvojljivih slučajih morajo gospodarske zadruga oziroma njih zveze dokazati, da se je pri sklepu take kupčije moglo misliti, da se bode izvršila v krogu članov. Pri večkratni pojavi takih kupčij, posebno ako so dobičkarske, bi se odtegnile olajšave. Če so tu opisane kupčije z nečlani po pravilih do-

pustne ali ne, je za tu omenjeno obdačno vprašanje brez pomena.

Dalje se priporoča zadrugam, da podpore pravilno vpisujejo.

Mednarodna zveza za stanje in uredbo žitnih cen.

Kakor poročajo listi, vršil se je dne 16. aprila t. l. v Pragi pod predsedstvom princa Schön-aich-Carolath sestanek mednarodne zveze za stanje in uredbo žitnih cen. Sestanek se je pečal z raznimi vprašanji, posebno pa se je razgovarjalo in sklepalo o sledečem:

Organizacije žitne prodaje po zadrugah; nabava prometnih rezerv in kapitala; o meničnem kreditu za gospodarske zadruga; vzgoja strokovnjakov za vodstvo zadružnega poslovanja; o oddaji potrebščin za vojaštvo itd.

Mednarodna zveza bavila se je toraj z velevažnimi vprašanji zadružništva. Pozabila pa je povabiti k posvetovanju zastopnike zadružništva, kar se nam tembolj čudno zdi, ko je vendar avstrijsko zadružništvo po Splošni zvezi na Dunaju član mednarodne zveze za stanje in uredbo žitnih cen.

Sestanek je vsprejel sledečo resolucijo:

„Mednarodna zveza za stanje in uredbo žitnih cen“, priporoča

§ 2.) Uvaževaje, da zboljšanje osebnih razmer povspešuje tudi duševne, naj deluje društvo za isto in sicer naj v tem oziru svoje delovanje kolikor mogoče razširi. Posebno pa naj skrbi za zanemarejene otroke, za njih vzgojo, postopacem naj preskrbi delo, istotako odpuščenim kaznjencem, revnim kmetovalcem naj nakupi živino in za nižje sloje naj uredi kreditni zavod.

Društvo imelo je 59 članov.

Tudi to društvo ni imelo svoje podlage v samopomoči.

Obstalo je s samih premožnih prebivalcev, ki društva niso za-se

napravili, temveč za revne, z namenom, jih na ta način podpirati.

Če primerjamo ta ustroj z bistvom naših sedanjih Raiffeisenovih posojilnic, najdemo brez ozira na načelo samopomoči in dobrodelnosti velikansko razliko.

Člani društva so bili vlagatelji — dolžniki niso bili člani — a danes je narobe — sedaj so dolžniki člani — a vlagatelji niso primorani biti člani.

In kako je prišlo do tega preobrata?!

Nekaj časa je društvo vspešno delovalo; s časom pa je zginilo navdušenje za dobro stvar —

člani so pričeli odstopati; tudi so delali ovire pri kreditih.

Sicer pa poslušajmo, kaj pravi Raiffeisen s svojim pismom z dne 9. julija 1864 sam:

„V jeseni leta 1852. predstavili so me sem v Heddesdorf. Kmalo po mojem odhodu s Flamersfelda ustavilo je tamošnje društvo (leta 1849 po Raiffeiseni ustanovljeno) svoje poslovanje. Brez ozira na ta žalosten slučaj ustanovil sem vsejedno to dobrodelno društvo. Načela, da naj premožni prebivalci društvo vzdržujejo, se nisem mogel otresti. Društvo se je brez posebnih težkoč ustanovilo in je tudi več

odsekom po možnosti pospeševati vstanovitev lokalnih tržnih društev ali podobnih organizacij, katera bi državu zedinjena stopila v mednarodno zvezo in bi z točnimi medsebojnimi poročili o cenah žita, pospeševali nadzorstvo trga, ter bi s tem pomagali vstanoviti gotovi dejanskim razmeram prikladen trg.

Kot prepogoj v popolno dosego tega cilja je smatrati vpeljavo jednegega varstva za poljedelstvo po posamnih državah kot je ima trgovina in industrija.

Razglašanje računskih zaključkov.

Ker morajo biti vsi računski zaključki in bilance do konca junija razglašeni, pozivamo vse svoje članice, da nam dološljejo takoj svoje računске zaključke.

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam vposlali sledeči zavodi:

Preska, h. i. p. (11. 5.)	K	440.—
" " " " "	"	400.—
Staraloka, " " " "	"	8000.—
Smlednik, " " " (12. 5.)	"	657.—
" " " " "	"	173.—
Preddvor, " " " "	"	2000.—
Draga, " " " "	"	5795.12
Tržišče, " " " "	"	1000.—
Trnovo, " " " (13. 5.)	"	1000.—
" " " " "	"	4700.—

let napredovalo. Polagoma pa se je moral opustiti jeden posel za drugim, i. s. ker je zanimanje ponehalo. Tako smo morali opustiti že pred leti preskrbovanje dela za odpuščene kaznjence, vzgojo zane-marjenih otrok itd. To se je moralo pa tudi že radi tega zgoditi, ker se je sprevidelo, da je zvrševanje takih različnih poslov, ki nimajo med seboj prave zveze za društvo neapraktično. Ostal nam je sam kreditni zavod — posojilnica, koje pa člani niso radi imeli in se tudi niso brigali za njo. Ko smo razposodili 20.000 tolarjev in še prek, začelo je člane skrbeti, da

Sorica, h. i. p. (13. 5.)	K	7000.—
Št. Jak. o. S. " " (14. 5.)	"	800.—
Toplice, " " " "	"	600.—
B. Bistrica, " " " "	"	1675.—
Zagradec, " " " "	"	2600.—
Šmartno pri Litiji, h. i. p.	"	1500.—
B. Bistrica, " " " "	"	2980.—
Pulj, istarska posuj.	"	9000.—
Ljubljana vz. p. dr. (15. 5.)	"	45000.—
Vojsko, h. i. p.	"	310.—
Škocijan, " " " "	"	1100.—
Tomaj, " " " "	"	1000.—
Vrhnika, " " " "	"	2000.—
Kranjskagora, " " " "	"	1000.—
Gorica, centr. " " " "	"	7000.—
Planina, h. i. p.	"	700.—
Izlake, " " " (17. 5.)	"	2500.—
Št. Jur p. K. " " " "	"	222.77
Col, " " " " "	"	3500.—
Selce, " " " " "	"	2000.—
Ceklje, " " " (18. 5.)	"	2000.—
Semič, " " " " "	"	1000.—
B. Bistrica, " " " " "	"	2045.27
Rab, dr. za št. i. zaj.	"	1010.—
Ljubljana, vz. p. dr. (19. 5.)	"	11000.—
P. Gradec, h. i. p.	"	800.—
Sv. Kunigunda, h. i. p.	"	1000.—
Naklo, h. i. p.	"	1200.—
Toplice, " " " (20. 5.)	"	10.—
Sorica, " " " " "	"	3490.—
Gorje, " " " " "	"	2000.—
Toplice, " " " " "	"	400.—
Vel. Lašče, " " " " "	"	2000.—
Št. Ilj p. Turj. " " (21. 5.)	"	1000.—
Ribnica, " " " " "	"	6000.—
Rečica, " " " " "	"	14000.—
Idrija, lj. " " " " "	"	1800.—
B. Bistrica, " " " " "	"	1562.—
Toplice, " " " " "	"	800.—
Št. Peter, " " " " "	"	4000.—
Žiri, " " " " "	"	4000.—
Sv. Križ p. L. " " " " "	"	700.—

bodo imeli zgubo — radi tega so nasprotovali, da bi se več razpo-sojevalo oziroma so silili, da se društvo razpusti.

Le nerad sem se ločil od svojega mnenja, da se taka društva ne smejo s sebičnostjo ustanavljati in delovati, temveč s krščanske ljubezni in z ljubezni do bližnjega, in sem to svoje načelo tudi trdo zastopal (v dopisih Schultze Delitzsch-u).

Po lastnih skušnjah pa uvi-devam, da taka društva le tedaj provspevajo, če so ustanovljena na podlagi samopomoči.

(Se nadaljuje.)

B. Bistrica, h. i. p. (22. 5.)	K	3300.—
Srednjava, " " " " "	"	2200.—
Semič, " " " " "	"	2000.—
Št. Vid p. Z. " " " (29. 3.)	"	2500.—
Jesenice, " " " (25. 5.)	"	3000.—
Rovte, " " " " "	"	1000.—
B. Bistrica, " " " " "	"	900.—
Horjul, " " " " "	"	1000.—

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice
v Blagovici,

registrov. zadruge z neomejeno zavezo
kateri se bo vršil v nedeljo dne 5. junija
1904 ob 4. uri popoldne v župnišču
v Blagovici.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računa za leto 1903.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ne došlo ob določenem času zadostno število društvenikov, se prične čez pol ure drugi občni zbor natančno po zgoranjem dnevnem redu, in sklepa ne glede na število navzočih.

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice
v Trnovem,

registrov. zadruge z neom. zavezo,
kateri se bode vršil v nedeljo dne 12.
junija 1904 ob 4. uri popoldne v dvo-rani nove hiše gospodarskega društva
v Trnovem.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računa za l. 1903.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabijo se vsi člani.
Načelstvo.

NB. V slučaju, da bi zgoraj skli-cani občni zbor ob določenem času ne bil sklepčen, tedaj vršil se bo 26. junija na istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo sklepal ne glede na število navzočih članov.

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Rob ?	11206	64	13224	23	24430	87	3440	—	8803	54	4360	—	100	—	175
Roč. ?	9093	86	5946	09	15039	95	2492	04	1180	61	4750	—	380	—	223
Rova ?	13315	23	11875	59	25190	82	9539	40	8298	15	3520	—	414	—	293
Selce	14470	83	13739	53	28210	36	10181	94	4925	65	1600	—	600	—	242
Senožeče	6236	20	6077	16	12313	36	1180	—	—	—	4600	—	2850	—	289
Sevnica	11610	36	9830	51	21440	87	6621	—	—	—	4978	—	3205	—	1750
Sinčavas ?	1274	09	1274	08	2548	17	1019	59	70	—	320	—	—	—	24
Smlednik	4721	16	3108	55	7829	71	3770	—	148	—	1200	—	200	—	26
Sorica	42936	08	34915	55	77851	63	18682	—	29258	09	5320	—	4432	—	372
Srednjava	11264	22	8492	43	19756	65	10540	18	4684	30	780	—	200	—	218
Staraloka	39626	01	35104	67	74730	68	32131	60	480	—	8540	—	620	—	+1
Stari grad	5135	95	4070	47	9206	42	3200	—	850	42	1415	—	415	—	41
Stari trg ?	1020	40	871	47	1891	87	320	—	50	—	820	—	115	—	97
Struge	1628	31	1419	38	3047	69	434	—	1406	37	—	—	460	—	134
Sv. Ema	11507	88	11562	62	23070	50	11021	80	4448	45	2040	—	350	—	195
Sv. Jakob ob Savi	8932	84	7967	33	16900	17	3490	—	2223	81	2910	—	463	43	240
Sv. Jurij ob j. ž.	12990	24	13507	30	26497	54	8346	—	4132	91	9120	—	3176	71	+8
Sv. Križ pri Kostanjici	3594	32	3365	63	6959	95	2320	—	1823	63	1510	—	190	—	339
Sv. Križ pri Litiji	2125	40	2126	25	4251	65	2025	—	665	61	—	—	100	—	80
Sv. Kunigunda	13154	95	13615	68	26770	63	3290	—	1713	19	2830	—	4948	16	102
„ Lenart ?	12189	34	10668	38	22857	72	10672	—	2400	—	1740	—	1358	70	483
Šebrelje	11458	59	10193	85	21652	44	7868	—	2561	15	1400	—	600	—	40
Škocijan	7973	29	8396	62	16369	91	531	—	1986	—	6350	—	2670	—	+4
Škofjaloka	7856	16	8798	44	16654	60	4434	—	1635	56	6120	—	300	—	177
Šmarje	3846	08	3796	98	7643	06	3138	54	1081	48	1400	—	409	—	201
Šmartno pri Litiji	3931	60	3545	09	7476	69	3087	18	1806	53	1736	—	614	95	140
Šturije															
Št. Ilj pod Tur.															
Št. Janž ?															
Št. Jernej ?	19704	97	16723	18	36428	15	16980	—	6398	18	3320	—	2274	—	389
Št. Peter	8302	16	8364	62	16666	78	7924	—	820	47	500	—	320	—	198
Št. Rupert	15222	12	14805	46	30027	58	12599	05	5749	22	1570	—	2500	—	389
Št. Vid pri Zatičini															
Tinjan ?	10028	57	10591	74	20620	31	1540	—	8705	13	1565	—	99	—	379
Tomaj	10572	69	8392	86	18965	55	6927	—	5599	68	2882	—	3335	—	305
Tomišelj	6882	45	2668	78	8951	23	3576	—	1211	48	1430	—	—	—	170
Toplice ?	20418	39	20474	06	40892	45	14556	66	5020	93	2772	—	4986	22	685
Trebelno	9863	37	7575	16	17438	53	7273	—	1819	01	3700	—	1022	78	134
Trnovo	2408	46	1967	66	4376	12	2022	—	634	50	310	—	344	—	102
Tržič	2909	09	2503	96	5413	05	1400	—	1896	29	600	—	—	—	42
Tržišče	2775	07	1663	64	4438	71	906	65	966	—	700	—	50	—	85
Tunice	26751	47	25823	40	52574	87	11261	79	12826	22	5860	—	5730	52	1135
Velike Lašče	28187	66	30602	97	58790	63	11354	—	10866	24	10890	—	2862	35	339
Vipava	21276	39	22085	96	43362	35	11778	—	5963	06	10698	63	1841	87	329
Višnjagora	627	69	454	94	1082	63	602	18	176	44	—	—	20	—	28
„ za marc	11071	49	9999	37	21070	86	7487	02	7359	20	2460	—	480	50	200
Vojsko	7551	38	7108	44	14659	82	5162	80	2099	—	3000	—	820	—	100
Vrhnika															
Zagradec	1873	52	1824	77	3698	29	734	—	322	42	900	—	—	—	49
Zatičina ?	4375	55	4444	76	8820	31	1550	24	2937	59	1500	—	200	—	160
Zg. Besnica	9614	63	10764	27	20378	90	6467	—	7326	08	1400	—	1310	—	250
Zg. Tuhinj															
Žiri	11385	26	10285	81	21678	07	5774	—	2896	52	5864	—	286	93	245
Župa Raščane ?															
Zužemberk															

Denarni prometi in bilance.

Posojilnica v Dobrépoljah,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za deveto upravno leto 1903.

Člani: v upravnem letu pristopilo 41, odpadlo 11, koncem l. 1903, 532.

Denarni promet: K 856.986.06.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	82	—	Deleži	22	—	Posojila	488.021	33	Deleži	1.064	—
Hranilne vloge	255.938	75	Vzdignj. hran. vloge	155.250	08	Naložen denar	39.430	80	Hranilne vloge s ka-		
Izposojila	7.706	96	Vrnjena izposojila	7.706	96	Inven. pr. 10% odpis	427	86	pitaliz. obrestmi	534.808	31
Vrnjena posojila	100.571	47	Dana posojila	158.054	28	Zaostale obr. posojil	4.798	53	Izposojila	300	—
Vrnjeni nal. denar	47.669	50	Naložen denar	78.438	20	Delež pri „Lj. pos.“	4	—	Predplač. obr. posojil	647	66
Obresti nal. denarja	334	92	Obr. hr. vlog izplač.	1.123	56	Delež pri „G. zvezi“	1.000	—	Rezervni zaklad, %	7.526	31
Plač. obr. od posojil	19.915	46	Obr. pos. povrnjene	18.548	05	Gotov. 31. dec. 1903	11.293	44	Čisti dobiček	629	68
Upr. in uradni prisp.	800	32	Upr. in uradni stroški	35	13						
Pristopnine	41	—	Rentni davek in ne-	3.423	61						
Gotov. 31. dec. 1902	1.079	37	posr. pristojbine	237	48						
			Obresti od izposojil	6	96						
			Gotov. 31. dec. 1903.	11.293	44						
	434.139	75		434.139	75		544.975	96		544.975	96

Društvo za štednju i zajmove u Staromgradu,

registrana zadruga na neograničeno jamčenje, o djelovanju za četvrtu upravnu godinu 1903.

Zadugara bilo je 1. januara 1903: 172, pristupilo ih je 32, odstupilo ih je 5, stanje zadugara 31. decembra 1903 199 sa 823 uplaćenih zadružnih diela K 65.840.

Novčani promet: K 265.243.73.

Primitak (Debet)	K	h	Izdatak (Kredit)	K	h	Imetak (Aktiva)	K	h	Dug (Pasiva)	K	h
Gotovina u blagajni			Izplaćena dividenda	1.244	62	Gotovina u blagajni			Zadružni delovi	16.460	—
1. januara 1903	5.687	70	Izplaćeni zad. delovi	620	—	31. decembra 1903	2.298	33	Štedionički uložci	96.411	37
Pristupnina	32	—	Zajm. zadrugarima	39.198	42	Ulož. novac kod dru-			Predpl. int. za g. 1904	189	18
Zadružni delovi	2.800	—	Šted. uložci izplaćeni	34.981	97	gih zavodov	43.872	77	Res. fond (prihrana)	410	38
Povraćeni zajmovi	20.171	42	Šted. inter. izplaćeni	2.628	68	Zajmovi kod zadrug.	67.551	22	Čisti dobitak	1.547	47
Tekući i zaostali in-			Tekući računi	52.540	07	Zaostali interesi	1.101	78			
teresi	3.962	63	Inventar	26	95	Vrednost tiskarnica	124	22			
Predplaćeni interesi	189	18	Razni troškovi	231	99	„pokuštva	70	08			
Štedionički uložci	83.893	74	Gotovina u blagajni								
Tekući računi	17.014	20	31. decembra 1903	2.298	33						
Razno	20	16									
	133.771	03		133.771	03		115.018	40		115.018	40

Hranilnica in posojilnica pri Sv. Jurju ob j. ž.,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za tretje upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta 153, v upravnem letu prirastlo 18, odpadlo 7; koncem leta 164.

Deleži: začetkom leta K 765, v upravnem letu prirastlo K 91, odpadlo K 35, koncem l. K 821; odpovedano: 2.

Denarni promet: K 271.693.04.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	91	—	Deleži	35	—	Posojila	95.110	78	Deleži	821	—
Hranilne vloge	94.485	20	Vzdignjene hranilne			Naložen denar	60.288	57	Hranilne vloge s ka-		
Vrnjena posojila	11.953	90	vloge	42.926	62	Inv. pr. z odp. 10%	318	17	pitaliz. obrestmi	165.038	95
Vrnjeni naloženi de-			Dana posojila	20.541	—	Inv. neprem. 2% odp.	7.522	67	Predpl. obr. posojil	231	55
nar	22.000	—	Naložen denar	64.970	92	Zaostale obr. posojil	397	18	Rezervni zaklad	969	22
Obresti nal. denarja	1.870	92	Inventar premični	120	62	Vrednost tiskovin	200	—	Čisti dobiček	217	41
Najemnina	79	—	Obr. hr. vlog izplač.	220	85	Delež pri Zadr. tisk.					
Plač. obr. od posojil	4.863	11	kapit.	5.828	81	in obresti	1.129	80			
Upr. in uradni prisp.	159	40	Upr. in uradni stroški	490	98	Delež pri „G. zvezi“	1.000	—			
Pristopnine	32	—	Rentni davek in ne-			Gotov. 31. dec. 1903	1.310	96			
Gotov. začetkom leta	967	47	posredne pristojb.	56	24						
			Gotov. 31. dec. 1903	1.310	06						
	136.502	—		136.502	—		167.278	13		167.278	13

Posojilnica in hranilnica v Sv. Križu pri Litiji,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za osmo upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta 309, v upravnem letu prirastlo 32, odpadlo 8, koncem leta 333; odpovedano: 0.
Denarni promet: K 137.486-62.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	64	—	Deleži	16	—	Posojila	77.883	07	Deleži	666	—
Hranilne vloge . . .	33.589	65	Vzdignj. hran. vloge	30.667	18	Naložen denar . . .	3.574	09	Hranilne vloge s ka-	82.266	29
Izposojila	3.000	—	Vrnjena izposojila .	3.000	—	Inv. prem. 10% odp	290	21	pitaliz. obrestmi .	303	66
Vrnjena posojila . .	18.554	88	Dana posojila . . .	27.222	76	Zaostale obr. posojil	947	79	Pedpl. obr. posojil .	254	21
Vrnjeni nal. denar .	5.101	14	Naložen denar . . .	4.933	87	Vrednost tiskovin .	200	—	Dolg na tiskovinah in	2.300	97
Plač. obr. od posojil	3.250	03	Inventar premični .	133	50	Prehodni	541	03	upravnih stroških	78	32
Upr. in uradni prisp.	86	63	Obr. hr. vlog izplač.	232	49	Delež „Gospodarske	200	—	Rezervni zaklad, %		
Pristopnine	64	—	Obr. pos. povrnjene	5	73	zveze.	4	—	Čisti dobiček . . .		
Gotov. začetkom leta	6.147	61	Upr. in uradni stroški	662	02	Delež „Lj. posojila“	2.229	26			
			Rent. dav. in nep. pr.	45	96						
			Delež pri „G. zvezi“	200	—						
			Delež pri „Lj. pos.“	4	—						
			Obresti od izposojil	84	34						
			Prehodni	420	83						
			Gotov. 31. dec. 1903	2.229	26						
	69.857	94		69.857	94		85.869	45		85.869	45

Hranilnica in posojilnica v Št. Janžu,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za četrto upravno leto 1903.

Člani: koncem leta 1902 135, v letu 1903 pristopilo 13, izstopilo 3; koncem leta 145.
Deleži: začetkom leta K 270, v upravnem letu prirastlo K 26, odpadlo K 6, koncem leta K 290; odpovedano: 0.
Denarni promet: K 45.912-07.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	26	—	Deleži	6	—	Posojila	45.239	18	Deleži	290	—
Hranilne vloge . . .	7.805	52	Vzdignj. hran. vloge	7.592	48	Inv. premič. z odp.	81	11	Hranilne vloge s ka-	14.854	60
Izposojila	10.011	48	Izposojila	1.000	—	Zaostale obr. posojil	1.028	61	pitalizov. obrestmi	31.711	48
Vrnjena posojila . .	3.516	—	Dana posojila . . .	12.049	18	Vrednost tiskovin .	40	—	Izposojila	171	43
Plač. obr. od posojil	1.869	60	Obr. hr. vlog izplač.	30	73	Tirjatve na galici .	31	20	Predplačane obresti	497	83
Galia	23	40	Obr. tek. rač. izpos.	1.396	82	Delež pri „G. zvezi“	200	—	posojil	196	13
Upr. in uradni prisp.	75	30	Obr. pos. povrnjene	3	25	Delež pri „Lj. pos.“	4	—	Rezervni zaklad, %		
Pristopnine	13	—	Upr. in uradni stroški	116	33	Gotov. 31. dec. 1903	1.097	37	Čisti dobiček . . .		
Gotov. začetkom leta	164	42	Galia	202	83						
			Rentni davek in ne-	9	73						
			posr. pristojbine .	1.097	37						
	23.504	72		23.504	72		47.721	47		47.721	47

Hranilnica in posojilnica v Tržišču,

reg. zadruga z neomejeno zavezo, za tretje upravno leto 1903.

Člani: koncem l. 1902 80, v l. 1903 prirastlo 18, odpadel 2, koncem leta 96.
Deleži: začetkom leta K 160, v upravnem letu prirastlo K 36, odpadlo K 2, koncem leta K 194; odpovedano: 1.
Denarni promet: K 35.384-98.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	36	—	Deleži	2	—	Posojila	22.992	—	Deleži	194	—
Hranilne vloge . . .	11.783	—	Vzdignjene hranilne	3.058	91	Naložen denar . . .	204	—	Hranilne vloge s ka-	17.401	20
Izposojila	1.700	—	vloge	7.017	81	Inv. prem. 10% odp.	258	35	pitaliz. obrestmi .	6.182	19
Vrnjena posojila . .	2.776	—	Vrnjena izposojila .	7.181	—	Zaostale obr. posojil	157	77	Izposojila	197	54
Plač. obr. od posojil	1.162	71	Dana posojila . . .	43	83	Vrednost tiskovin .	150	—	Predpl. obr. posojil .	42	09
Upr. in uradni stroški	30	13	Obr. hranilnih vlog	13	73	Gotov. 31. dec. 1903	268	04	Rezervni zaklad . .	13	14
Pristopnina	18	—	izplačane	43	62				Čisti dobiček . . .		
Gotov. začetkom leta	317	73	Obresti posojil povr-	13	73						
Zamudne obresti . .	2	94	njene	43	62						
			Upr. in uradni stroški	3	78						
			Rentni davek in ne-	193	79						
			posr. pristojbine .	268	04						
	17.826	51		17.826	51		24.030	16		24.030	16

Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Vrednost blaga . . .	6.963	19	Deleži	635	—
Terjatve na blagu pri zadružnikih . . .	556	24	Neizpl. obr. deležev . . .	128	90
Vrednost premičneg. inventarja . . .	189	54	Izposojila	6.070	—
Vredn. skladiščenega poslopja	26	90	Dolg na blagu nezad. . .	344	70
Delež pri „Gosp. zv.“	200	—	Dolg na obr. od izpos. . .	25	—
Delež pri „Ljuds. po- sojilnici“	4	—	Rezervni zaklad, % . . .	535	69
Got. koncem I. 1903	120	16	Čisti dobiček	320	74
	8.060	03		8.060	03

Vabilo

na

redni občni zbor

Gospodarskega društva v Trnovem,

reg. zadruga z omej. zavezo

ki se bode vršil v nedeljo, dne 12. junija 1904 ob 5. uri popoldne v dvorani nove lastne hiše.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva, nadzorstva in razsodišča.
2. Potrjenje računov za l. 1903.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva in razsodišča.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabijo se vsi člani.

Načelstvo.

NB. Za slučaj, da bi prvi občni zbor ob določenem času ne bil sklepčen, tedaj vršil se bo 26. junija drugi občni zbor z istim dnevnim redom in v istih prostorih, kateri bode sklepal brez ozira na število navzočih članov.

Vabilo

na

občni zbor

Gospodar. društva v Renčah pri Gorici,

reg. zadruga z omej. zavezo,

ki bode dne 12. junija 1904 ob 4. uri popoldne v društvenih prostorih hiš. štev. 27, I. nadstropje.

Dnevni red:

1. Pozdrav načelstva.
2. Poročilo tajnika.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1903.
4. Volitev 3 odbornikov.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Kmetijsko berilo.

Vinogradništvo in vinarstvo.

Precepljevanje slabih žlahtnih trt.

Vsled nedostatka dobrih žlahtnih trt v začetku regeneriranja po trtni uši uničenih vinogradov, kakor tudi vsled lahkomišljenosti in površnosti pri napravi novih vinogradov, so mnogi vinogradniki zagrešili svoje cilje s tem, da so pomnoževali, kar jim je pod roke prišlo. Posledice takega početja kažejo se že sedaj, kajti vina, napravljena iz nizkih, slabih, pozno

dozorelih ter kislih vrst, se težje prodajo in cena vinom, napravljeno iz takega grozdja, je mnogo nižja od vina napravljenega iz vrst, ki sicer tudi obilo obrode, ki pa poleg tega zgodaj zorijo in ki dajejo močnejša, manj kislata ter popolnoma ubrana vina.

Zato pa moramo sedaj gledati, da to, kar se je prvotno zagrešilo, sedaj popravimo. To se da prav lahko izvršiti; seveda je treba pri tem žrtvovati vsaj eno vinsko letino.

Sedaj bi bil najboljši čas za izvršitev takega dela, in sicer najložje s pomočjo zelenega cepljenja. Na ta način se more vinogradnik najcenejše in najhitreje iznebiti slabih trtnih vrst ter jih nadomestiti z boljšimi.

Precepitev takih trt se izvrši na isti način, kakor drugo cepljenje, to je, da se odstranijo vsi nepotrebni poganjki, ter pocepijo le najmočnejši v primerni visočini izrastli poletni poganjki. Ker je taka trta že močna, se cepitev navadno prav dobro obnese in v teku dveh let se vinograd popolnoma izpremeni, tako da prinaša pri istih stroških veliko boljše in gotovejše dohodke.

Kakor vsikdar, povdarjamo tudi sedaj, naj se izbira pri pomnožitvi žlahtnih trt, kolikor mogoče take, ki zgodaj dozore in ki dajejo dobra vina in dalje take ki niso boleznim preveč podvržene zlasti pa ne gnilobi.

Trtne vrste za vsak kraj posebej in za vsako lego se pač ne da določiti, to mora dotični vinogradnik sam nekoliko izpreviti, toda na podlagi dosedanjihkušenj se more vrste: rudeči in beli španjol (plemenka žlahtnina-Gutedel), ital. rizling, silvanec, kraljevina, beli burgundec, portugalka, posebno priporočati. X.

Tečaji za odrasle vinogradnike.

S pomočjo deželnega odbora in kranjske hranilnice prirede se

vsako leto vinogradniški tečaji, kjer se bodo odrasli vinogradniki temeljito izobrazovali v svoji stroki.

Take tečaje bo vodil deželni potovalni učitelj za vinstvo, gosp. Fr. Gombač, v raznih vinorodnih krajih na Dolenjskem in Notranjskem.

Vinogradniški tečaji se bodo vršili za iste udeležence vsako leto v dveh presledkih, in sicer prvič zgodaj spomladi 6 dni, in drugič poleti 3 dni zaporedoma.

Da bo pa mogoče s takimi tečaji že letos pričeti, bo letošnji prvi poletni vinogradniški tečaj v Metliki meseca junija, in sicer 9., 10. in 11. junija, v Tržišču pri Mokronogu pa 15., 16. in 17. junija.

Vsak dan dopoldne od sedmih do devetih bo teoretičen pouk v sobi, od pol desetih do dvanajstih pa in popoldne od dveh do šestih se bodo izvajala praktična dela v trtnicah in drugih nasadih.

Vinogradniki iz črnomeljskega in metliškega sodnega okraja naj se zglase pri kmetijski podružnici v Metliki, oni iz Mokronoškega in radeškega sodnega okraja pa naj se zglase pri mokronoški kmetijski podružnici. Zglasiti se je pisмено ali ustno do 5. junija.

Teh tečajev se sme sicer vsakdo udeležiti, tudi iz drugih krajev, podporo pa dobe le revnejši in ozira vredni, od podružnice ali županstva priporočeni mladeniči. Dotičniki dobe po 2 K na dan ter povrnjeno potnino, ako so čez 1 uro oddaljeni.

Učni načrt za poletni tečaj bo obsegal najvažnejša v tem času vršča se poletna dela v vinogradih, matičnjakih in trtnicah; popis raznih trtnih škodljivcev in bolezni ter napravo in porabo raznih sredstev v njih pokončevanje; porabo umetnih gnojil; pripravljanje vinske posode, tehnično porabo namiznega in družega grozdja, zakone in olajšave pri novonapravljenih trtnih nasadih itd.

Živinoreja.

Paša pri prašičih

je bila v prejšnjih časih splošno v navadi. Ljudje so jo zelo čislali, ker so vedeli, da jim da cene, dobre piče in jim zagotavlja lep in zdrav razvoj živalij. Prašič poplača tudi še najbolj zanikerno pašo. Pred vsem pa je važno to, da so prašiči, ki se pasejo, veliko bolj utrjeni proti raznim boleznim in v obče tudi redovitejši. S tem v zvezi je tudi to, da dobijo mnogo mesa. Najbolj ugaja in koristi prašičem dobra paša na domači črni detelji. En ha take paše da hrane 24 do 40 prašičem skozi celih 120 dni ali 4 mesece, ne da bi bilo treba pokladati še kake druge piče. Tudi strnišča po žitu in okopavinah so prašičem zelo všeči, samo da je dobro pri tem dati še kake postranske piče. Prašiče je pa treba navaditi na pašo precej z mladega, kajti s starimi ščetinarji, ki so v svinjaku zrastle, so na paši večkrat križi in težave. Da živali preveč ne razrijejo polja, se jim da v nosnice obročke. Tudi za dobro pitno vodo je treba skrbeti. Da je paša najcenejši način reje prašičev, tega ne more nihče utajiti in da se s tem nastavek mesa (mišic) zelo pospešuje je tudi očitno.

Mlekarstvo in sirarstvo.

Kaj je mleko?

Mleko je plod vimen. Vime samo pa obstoji iz samih žlezastih stanic ali celic, ki se bolj in bolj združujejo in ki se končujejo s svojimi hodniki slednjich v takomenovane mlečne vodnjake. Odtod dobivamo mleko s pomočjo sescev. Mleko nastaja iz krvi in ima celo vrsto sestavnih delov. Glavna mlečna sestojina je voda, v kateri se nahajajo v mej seboj pomešane ostale sestavine, kojih najvažnejše so tolščoba, beljakovine, mlečni sladkor in rudninske snovi. Mnogožina teh v mlečni vodi se na-

hajajočih snovij je precej nestalna, tako, da nam morejo vže doslej najdena števila služiti samo kot nekako navodilo pri preiskavanji mleka. Na podlagi dosedanjih preiskav lahko rečemo, da ima mleko v sebi poprečno te-le sestavine:

	navadno	menjava se	
		od	do
vode	87.7 ⁰ / ₀	83	90 ⁰ / ₀
beljakovin	3.4 ⁰ / ₀	2.3	4.5 ⁰ / ₀
tolšče	3.4 ⁰ / ₀	0.8	8 ⁰ / ₀
ml. sladkorja	4.8 ⁰ / ₀	3	6 ⁰ / ₀
rudnin. snovij	0.7 ⁰ / ₀	0.6	0.9 ⁰ / ₀

Vsekako je tolščoba najimennitnejša sestavina mleka. Ona je določivna za množino in dobroto putra, ki se dobi iz mleka. Tudi dobrota sira je odvisna od tolščobe. Ta se nahaja v mleku v obliki majhnih kapljic, ki merijo v premeru 0.002 do 0.01 mm in so v mleku fino porazdeljene, prostemu očesu popolnoma nedostopne. Čim mastnejše je mleko, v toliko večjem številu se nahajajo v njem večje maščobne kroglice. Dočim vse druge tolšče, bodisi živalskega ali rastlinskega izvora, obstoje po večini iz treh tolščinih vrst, ki se imenujejo palmitin, stearin in olejin, je pa mlečna tolščoba sestavljena iz devetih različnih tolšč, ki mu dajejo njegove le njemu pristojne lastnosti, mili okus, aromatični duh, porabljivost za mazanje kakor tudi sposobnost, da pri majhnem razgretji porjavi. Sposobnost tvoriti tolščo je mogoče trajno in za gotovo pomnožiti le na ta način, ake se izbira brez prenehljaja samo take krave za pleme, ki imajo mastno mleko. Vpliv krme na množino maščobe v mleku je obče ta, da dobimo pri boljšem krmljenji tudi mastnejše mleko. Posebno vse kaže na to, da krmittev beljakovinaste krme naredi mleko bolj tolsto. Mnogo bolj pa vpliva krma na kakovost mlečne tolšče. Tako so opazovali, da postane po krmljenji graha in grašičnega zdroba, rženih otrobov, lanenih tropin, tropin bombaževega semena, kokosovih, palmovih in

nekaterih drugih tropin mlečna tolščoba trda, dočim postane pri poklaji ogrščinih tropin, ovsenega zdrobu in pšeničnih otrobov mehka.

Kakor vse živalske tolšče tako tudi mlečna maščoba poteguje nase prav rada razna barvila in dišave. Rmenkasta barva pri zeleni in blede barva pri zimski suhi krmi ima v tej lastnosti svoj vzrok, ravno tako neprijeten duh putra, ki ga dobi maslo pri močnem krmljenji oljnatih tropin ali pa, ako je mej krmo kaj več bilk od domačega ali divjega česnja mej klajo.

Beljakovine igrajo poleg maščobe imenitno vlogo. Najbrže so v mleku 3 vrste beljakovin, mej katerimi je največ sirnine. Sirnina je v mleku v nekakem nabuhnjenem, napetem stanji, podobno kakor arabski gumi v vodi. Ako mleko segrejemo, sirnina še bolj zabrekne, pri nižji toplini se pa zgosti. Na to lastnost je časih treba paziti, ker v mrzlem prostoru se sirnina zgosti in brani, da ne morejo maščobne kroglice na površje.

Poleg sirnine naj omenimo še druge beljakovine, albumina, ki se nahaja v mleku raztopljen in ki se razločuje od sirnine v tem, da se v vročini zasiri in sesede.

Mlečni sladkor je v mleku tudi raztopljen in se naredi po večini iz beljakovine v hrani. Mlečni sladkor se v kratkem času razkroji in novi proizvod je mlečna kislina. To izpremembo provzroča delovanje posebne vrste gljivic, ki se nahajajo vedno in povsodi in ki se pri 15⁰ C prično naj živahneje razvijati, katerega razvoja posledica je potem okisanje mleka. Ako hočemo, da se nam mleko kmalu ne okisa, potem ga je treba precej po molži likor moč globoko pod 15⁰ C ohladiti, s tem ustavimo naraščanje gljivice.

Ravno to dosežemo, ako segrejemo mleko nad 50⁰ C. Nasprotno se pa ne priporoča poskušnja, da

bi hoteli napraviti mleko bolj stanovitno v raznimi kemijski pri-devki, kakor so soda, borova kislina, salicilna kislina itd., kajti več kot dozdevno je, da tako mleko, če se dalje časa uživa, škoduje človeškemu zdravju.

Rudninskih snovij je sicer v mleku zelo malo, a so kljub temu silno pomenljive. Največ je v mleku fosfornokislih spojin, kakor fosforno kislega kalija in fosforno kislega apna. Slednjega potrebuje žival za stavbo kostij, fosforno kisli kalij in klorov kalij, ki je tudi v mleku pa potrebuje za tvorbo mesa, ki ima veliko kalija v sebi. Zato je pokladati živini, ki raste, krmo, ki ima ne samo dovelj apna, ampak tudi zadosti kalija v sebi. En del apna v mleku je spojen s sirnino, ki jo ohranja v stanju napetosti. Rudninske snovi so v mleku stopljene.

Žal, da je mleko le malo stanovitno. Tudi je zelo občutljivo za vnanje vplive. Ako hočemo dobiti iz njega dobre izdelke, moramo pred vsem skrbeti za skrajno snago. Kakor že omenjeno so bakterije vzrok mlečnega razkroja. Bakterije pridejo iz zraka v mleko. Časih pridejo tudi po seskih v vime in že tam mleko nekoliko pokvarijo. Čim nečistejši in bolj pokvarjen je zrak, toliko več bakterij ima v sebi. Posebno zaduhli, nezračeni, nesnažni hlevi so prava gnjezda teh bitij. Sredstva proti njim so pa: dobro zračeni hlevi, omivanje ali vsaj oribanje vimena pred molžo, omivanje rok onih, ki molzejo in urno odstranjenje mleka iz hleva. Kakor gori rečeno, se da vplivanje škodljivih bakterij s pomočjo gorkote in mraza zatreti. Pri višji toplini se bakterije tudi zamorijo. V ta namen mleko pasterizujemo ali sterilizujemo. Pri pasterizovanji se mleko ali skozi 30 minut segreva na 70° ali 5 minut na 100° . S tem zamorimo mlečnokisle bakterije in pa klice nalezljivih bo-

lezni. S sterilizovanjem, t. j. s segrevanjem mleka skozi $\frac{3}{4}$ do 1 ure na 102 do 105° uničimo in zatremo tudi trajne trose bakterij. Popolnoma brez vsakega življenja še-le tedaj, kadar je 6 do 7 ur vrelo ali pa se kuhalo $\frac{1}{2}$ ure pri 130° C, isto dosežemo tudi s pretrgano sterilizacijo, ki obstoji v tem, da mleho segrevamo visoko in koj na to nizko ohladimo, zopet segrejemo in zopet ohladimo itd. Seveda je mleko toliko lažje sterilizovati, kolikor snažneje smo dobili v roke.

Raznih navadnih mlečnih napak (vlačljivo, višnjevo, rdeče mleko, grenko mleko itd.) se tudi najlažje varujemo s skrbno snago in pa s hitro predelavo mleka.

Mleko je težje od vode, njegova specifična teža (t. j. število, ki pove, kolikokrat je 1 liter mleka težji nego 1 liter čiste vode) leži mej 1.029 in 1.034 pri 15° C. Mleko posameznih krav je zelo različno. Ako ima mleko pri 15° C specifično težo 1.030 , tedaj tehta 100 l takega mleka 103 kg. Za določevanje specifične teže rabimo po mlekarnah navadno laktodensimeter ali mlečni gostomer narejen po Soksletu ali po Kevenu.

Cesavec.

Preskušavanje mleka.

Čim večjo specifično težo ima mleko, toliko več redilnih snovij ima v sebi in narobe. Specifična teža kakega telesa je namreč število, ki pove, kolikokrat težje je kako telo od vode z enako prostornino, n. pr. kolikokrat težji je 1 liter živega srebra od enega litra vode, ki tehta ravno 1 kg. Prvi stavek pa velja samo za čisto, nepokvarjeno mleko. Vzemimo, da ima neko mleko spec. težo 1.0323 in maščobe $3\frac{1}{2}\%$. Ako odjemamo mleku polagoma tolščobo toliko časa, da ga popolnoma posnamemo, tedaj bomo opazovali, da tudi spec. teža neprestano stopa kviško. Tedaj ima posneto sladko mleko v primeri s prvotnim svežim mlekom

večjo spec. težo. Z večje ali manjše spec. teže posnetega mleka zamoremo sklepati na večjo ali manjšo vsebino dragocenih obstojin v njem. Za določanje spec. teže nam služi posebna tehtnica, imenovana mlečni gostomer ali laktodensimeter; ta obstoji iz steklene cevi, koje spodnji del je širji in nosi z živim srebrom napolnjeno kroglico, dočim nosi gorenji ožji del v stopinje razdeljeno lestvico. Na tej beremo lahko spec. težo. Ker pa odvisi spec. teža vsake tekočine od topline, pri večji gorkoti pada, pri manjši stopa kvišku, zato je treba določevati vselej spec. težo pri eni in isti toplini in sicer je ta enotna toplota 15° C. Da pa ni treba mleka vselej segrevati do te stopinje, zato imamo posebne tabele iz katerih zamoremo na podlagi tež, ki smo jih našli pri raznih toplotah zvedeti za spec. težo pri 15° C.

Kadar hočemo preiskavati mleko koliko ima v sebi tolšče v odstotkih, tedaj se poslužujemo najraje mlečnega kislomera ali acid butrometra, ki ga je sestavil Gerber. Osnovna misel Gerberjevega acidbutrometra je ta, da žveplena kislina s spec. težo 1.820 — 1.825 s primeskom čisto majhne množine kemično čistega amilovega alkohola stopi skoro vse tvarine v mleku, ki niso tolšča in da se potem s pomočjo toplote in sredobezne sile izloči tolščoba. Postopa se tako-le:

Vzemi posebno stekleno cevko zvano butrometer, ki mora biti vedno popolnoma čista in suha, natoči vanjo s pomočjo posebne dolge sesalne cevke ali pipete 10 cm žveplene kisline s spec. težo 1.820 — 1.825 in nato še 1 cm amilovega alkohola. Alkohol mora biti čist in ne oljnat, sicer rezultati ne soglašajo: Tudi je treba paziti, da se alkohol previdno spravi v steklenico, sicer dobimo pozneje neko temno barvo pri tolšči in rezultat ni določen in natančen. Alkohol mora stati nad

kislino, ne da bi se pomešal ž njo. Nato vlijemo 11 cm dobro premešanega mleka v stekleničico in jo zamašimo s kavčnikom zamaškom vedno pazеč na to, da se žveplena kislina (hudičovo olje), alkohol in mleko ne zmešajo. Zdaj vzamemo robec, zavijemo cevko vanj in pretresamo toliko časa, da se stopi vsa sirnina (kazein) v mleku. Pri tem se stekleničica močno segreje, zato smo jo ravno zavili v robec. Paziti moramo tudi dobro, da zamaški ne odskočijo. Zdaj vložimo poskusne stekleničice v posebno centrifugu v podobi velike vrtavke in zasučemo to vrtavko v posebno vrstico ali pa s kolesom. V 5 do 6 minutah smo gotovi z vrtenjem. Zdaj postavimo steklenice v gorko vodo, ki ima 60—70° C in tu ostanejo 1/4 ure. Na to čitamo na ozkem, stopnjevanem delu stekleničice toliščobne odstotke natančno na desetinke (0.1⁰/₀) odstotka, 0.05⁰/₀ se da še prav lahko ceniti.

Posebno pazljivi moramo biti, kadar jemljemo poskušnje. So posestniki, ki preskušajo mleko svojih krav in sicer od nekaterih jutranje, od drugih opoldanje ali večerno mleko. Ako hočemo primerjati mleko raznih krav na dobrote, moramo vedno jemati ob istem dnevnem času pomolženo mleko.

Pomisлити moramo namreč to: Čim več časa preteče od molže do molže, toliko več mleka se nabere v vimenu, a mleko je za to manj tolsto, čim manj časa pa je vmes, toliko manj mleka se napravi, ki je pa za to bolj tolsto. Po največ kmetijah se molze zjutraj mej 5. in 6. uro. Torej ima opoldanje in večerno mleko najmanj časa za razvijanje. Zato dobimo zjutraj največ mleka, ki je pa najtanjšje, opoldne in zvečer pa manj, a mleko je mastnejše. Na to ne smemo pozabiti pri doščevanju tolišče od raznih hiš tudi po mlekarnah.

Acid-butirometer se izdeluje v raznih veličinah.

Stane pa aparat za
2 poskušnji na roko . . . K 65
4 „ „ „ . . . K 90
8 „ „ „ . . . K 130

V zadnjem času se dobi zelo pripraven majhen strojček za preskuševanje mleka za toliščo z imenom „perpleks“ za 2 poskušnji, ki stane samo 35 K in je pripraven za velika posestva.

Samo ob sebi je umljivo, da moremo iz množine mleka, dalje iz vsebine tolišče v odstotkih in spec. teže lahko izračunati, koliko tolišč, oziroma surovega masla je v mleku, koliko suhih snovij v ⁰/₀ in koliko suhih snovij absolutno je v enem mleku. Fr. P.

Občutljivost mleka za duh (vonj).

Mleko je sestavina, ki je najbolj podvržena vsprejemu tujih vonjav. Novi poskusi so pokazali, da mleko v odprtih posodah, stoječe poleg dišečih stvari (tvarin) vže v osmih urah vsprejme vase okus dotične tvarine, ter ga more vzdržati nad 40 ur. Plin da mleku izraženo plinov vonj, istotako terpentin, čebula in tobakov dim. Vonj gnilih rib napravi mleku slab okus, kafra upliva na mleko zelo močno, istotako naftalin. Vsled tega, naj se mleko ne devlje in hrani blizu takih tvarin. Mleko se tudi zelo rado aficira (nase potegne) ako krave vdihavajo slabe ali močne vonjave. Tako se je pokvarilo mleko več krav s tem, ker so hodile krave na pašo mimo konjske mrhavine, in so vselej za nekaj minut vdihavale z mijazmi napolnjen zrak. Po gnjilobi je dišalo tudi mleko od krav, ki so se molzle s temi skupaj. Istotako je dobilo mleko od krav, ki so se pasle v bližini spomladi zakopane konjske mrhavine, smrdeči duh. Še-le ko so mrhovino globlje zakopali, zgubilo je mleko neprijetni vonj. Večkrat dobi mleko vonj po karbolu, ako se denejo v hlev, ki

se je razkuževal z karbolom, krave, predno je bilo dobro prezračeno. Tako mleko napravlja človeku težkoče in bljuvanja. Tudi meso take živali ima močan karbolov vonj.

Splošno.

Poglavje iz zelenjadarstva.

Na rast zelenjadi ima lega vrta bistven, če ne največji vpliv. Pod besedo „lega“ mislim v tem slučaju smer, v kateri se razteza vrt proti raznim svetovnim stranem zdaj v ravnini, zdaj v brežinah. Naše zelenjadne rastline so po sreči tako mnogovrstne narave, da jih moremo nekoliko gojiti tudi še v najbolj neugodnih razmerah z vspehom. Toda pri mnogovrstnosti zelenjave in pri njihovih tako različnih življenskih pogojih je naravnost nemogoče reči, ta in ta lega je najboljša za zelenjadni vrt. Vsaka lega ima svoje dobre, pa tudi svoje slabe strani. V obče lahko rečemo, da so rebri, ki so nagnjene proti severu, severovzhodu ali severozapadu in katere preprihava ostri sever najneugodnejše. Vrt naj, če le mogoče, leži v dolini, nikoli pa na prosti, izpostavljeni višavi. Ako pa ravne ploskve ne moremo dobiti, potem nam lahko nagnjena pobočja proti jugu ali jugozahodu tudi še prav dobro služijo. Ako imamo večji vrt, tedaj bomo porabili v dolini ležeči svet za zelenjad, višji svet pa za sadje.

Kakor znano, hočejo imeti razne rastline od matere zemlje različno hrano. Ako torej sadimo na vrtu vedno le eno vrsto, tedaj se dotične snovi v zemlji porabijo, dočim druge brez koristi ležijo v zemlji. V ozir njihovih zahtev razdelimo lahko rastline v 3 oddelke:

1.) Rastline trošilke, t. j. take, ki potrebujejo veliko hrane, torej rodovitne zemlje. Sem spadajo vse vrste kapusa, dalje zelena, solata, špinača, kumare, melone, buče, paradižnik itd. Tem rastlinam ne bomo nikoli preveč gnojili. Nek

angleški vrtnar je slučajno našel, da paradižnik posebno lepo raste, ako se mu močno gnoji s pepelom.

2.) Rastline, ki rahljajo zemljo. Te hočejo sicer tudi rodovitno zemljo, a ni treba, da bi bila na novo zagnojena. Sem spadajo pred vsem korenjske rastline, kakor: peteršilj, korenje, rdeča pesa, čebula, krompir itd. Te rastline prodirajo v tla in jih rahljajo. Svež gnoj zanje ni zdrav, ker zgubijo njihovi koreni po njem svoj dober okus.

3.) Rastline, ki so zadovoljne s pusto zemljo. Sem spadajo v prvi vrsti stršnice, torej grah, fižol, ki dobivajo veliko hrane, zlasti dušik iz zraka. Tudi čebulček, šalote in česen prištevamo sem. Ti svežega hlevskega gnoja ne preneso, ker napravijo v taki zemlji pač mnogo listja, a malo sadu. Slednjič še besedico o kolebarjenju zelenjadnih rastlin.

V vsakem, dobro urejenem vrtu naj se po istih načelih kot v kmetijstvu pazi na primerno kolebarjenje in sicer ne samo na gnojenje, ampak tudi na rahljanje zemlje. Najbolje je, ako vsako leto $\frac{1}{3}$ vrta rigolamo, globoko prekopljemo in pognojimo in sicer zato, ker tudi vrtné rastline z ozirom na njihovo hrano najložje delimo v 3 vrste. V prvi oddelek bi prišle vse močno trošeče rastline, torej vse kapusove vrste, posebno cvetni in brstni kapus, solata, zelena, pore, špinača, korenje, buče, kumare in rabarbara. Na drugo parcelo bi morale priti vse korenjske in gomoljnate rastline (izvzemši zeleno), čebula natični fižol in vse semenske rastline. V tretji oddelek spada nizki fižol, grah, majska in jesenska repica.

Po ekonomu.

Menice niso za priprostega kmeta.

Ali veš kaj je to „menjica“ spačeno „beksel“? — „O ja, dva sosedu sta lani podpisala takega škrateljna, glasečega se na 6000 kron in letos je moral za to do-

broto plačati vsak izmed njiju po 3000 kron v gotovini; kaka posebna dobrota torej menica že ne bo“, mi porečeš.

Odgovorim ti v kratko: Menico ali menopis imenujemo vsako pismo, ki ga izrečno zaznamujemo za menico in v katerem se zavezuje izdatnik plačati meničenopravno upravičenemu posestniku menice v določenem času na določenem mestu določeno vsoto ali sam ali pa po kaki tretji osebi. Pišemo jih na menične golice (blankete) na katerih je že vtisnjen kolek po kolkovi lestvici I., a smemo jih pisati tudi na vsak drug papir; v tem slučaju moramo prilepiti menici na hrbet postavno določeni kolek, katerega prekolkuje urad v to poklican (davkarija ali pa v večjih mestih „kolkovni urad“).

Ako bi pa hoteli navadnemu človeku opisavati bistvo menice, njeno korist za onega, ki zna ž njo ravnati in njeno nevarnost za neizkušenega človeka, „menično strogost“, načela kako se menica naprej izroča itd. bi bilo to početje pač brezuspešno, kajti vse to more zapopasti samo oni, ki je proučeval in študiral natančneje menično pravo in ki si je v meničnem prometu pridobil že tudi praktičnih izkušenj.

Velik greh so storili ljudje nad kmečkim stanom, ko so mu izposlovali „menično prostost“, ki ga more — kakor toliko drugih „svoboščin“ naše kapitalistične postavodaje — pripeljati naravnost do gospodarske pogube.

Menica, ljubi moj prijatelj, te obvezuje, da plačaš vsoto, ki stoji na papirju in sicer samo zato, ker stoji ta vsota na papirju — brez ozira na to, da imaš plačevati od dneva, ko je zapala po 6 odstotkov obrestij in še druge stroške.

Ako si torej svojemu upniku menj dolžan, kot stoji na menici, ali če tudi plačuješ obrok za obrok na dolg menice, ne da bi ti upnik vrnil menico kvitirano, tedaj ostaneš ti še prej ko slej

„meničenopravno“ (čudna ta pravica (!) kaj ne?) dolžan vsoto, ki je pisana na menici poleg vseh drugih postranskih pristojbin; in ker si „meničenopravno“ zavezan, zato ti morejo pomagati tudi samo „meničenopravni“ ugovori in pritožbe proti menici; vsi drugi ugovori, kakor: toliko si nisem nikdar izposodil — ali: zmenila sva se bila za po 5% — ali: 100 K sem že vrnil na to menico — ali: menico sem izdal za blago, ki je bilo čisto brez vrednosti itd., na vse take ugovore se v meničnem prometu prav nič ne ozirajo. Pač pa pride takoj obsodba in nji za petami takoj izvršba ali eksekucija, naj ima tudi dolžnik še tako važne ugovore proti zahtevi. Vse te ugovore, tako ga tolažijo, si lahko prihrani za dokazovanje „po rednem sodnem postopanju“, in pri tem postopanju je tudi mogoče, da se mu posreči dokazati svojo pravico v toliko, da mu mora nasprotnik zopet izplačati to, kar je moral preje on njemu plačati vsled meničnega postopanja; toda — in že to je dovolj hudo — najpreje mora plačati in da dobi plačano nazaj mora pričeti novo tožbo. Zato se ne daj nihče preslepiti z navadnimi publicami: „Le brez skrbi podpiši, saj jaz nočem drugega, kot da imam nekaj pisanega v roki; še na misel mi ne pride, da bi te hotel raztrgati; ko podpišeš te pustim popolnoma pri miru“ itd.

Ko menica zapade, ti jo pošlje Bog ve kdo in ti moraš takoj na mestu plačati, sicer pride sodnijski eksekutor in zmaje glavo nad tvojo priprostostjo, ko mu pripoveduješ, kaj vse ti je spravil na dan tvoj „prijateljček“, da bi te pripravil do podpisa.

Zgodi se tudi, da te hoče upnik nabarvati, češ, to kar imaš podpisati ni niti prava „menica“, ampak samo navadno dolžno pismo, ako bi bila menica, bi se morala tako in tako glasiti, bi morala imeti to in to obliko in tak in

tak papir itd. Vse te in podobne zvijače so nam znane iz prakse in tudi to, da se da neskušeni kmetič ki potrebuje tako silno denarja in vsled tega tako rad vse verjame, le da bi urno prišel do denarja, le prevečkrat speljati takim sleparjem na led.

Vsaka menica mora imeti na sebi zapisano besedico „menica“; kakor hitro bereš to besedico, imaš že „menico“ pred seboj, in naj jo drugi tisočkrat imenujejo „zadolžnico“, in zato nikoli ne podpisuj papirja, ki nosi na sebi nevarno besedico „menica“!

Pri vsaki posojilnici dobiš brez menice in pod boljšimi pogoji denar in tam smeš tudi veliko preje računati na prizanesljivost nego pri človeku, ki ti je voljan posoditi samo proti menici. Kdor kmetu posodi le na menico, ta ne name-rava ničesar drugega kot reveža imeti na vrvi; prva menica je prva vrv za to in kadar je ta vrv po podaljševanju (prolongaciji)

in še nadaljnjih menicah zadosti močna, tedaj nategne tvoj dozdevni prijatelj, ki ima „najboljše“ namene s teboj, to vrv, ti capljaš brez tal mej nebom in zemljo — za pogreb pa že poskrbi usmiljeni eksekutor od sodnije.

Pomni torej, dragi kmetovalec ne podpisuj nikdar menic, oziroma išči denar pri posojilnicah.

Priporočajo se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov. Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Staro dobro ohranjeno in nepokvarjeno mlekarsko orodje, kakor „Alfa“ posnemalnik, kateri posname v 1 uri od 100 do 200 litrov mleka in k temu potrebne vrče itd. kupi po ne pretirani ceni: Jakob Malavašič, posestnik, Št. Jošt nad Vrhniko.

Jajca za valjenje od plem. kur.
1. Plumut Rocks, 2. Hudan z velikim čopom, 3. Srebrnovratne in 4. Bele Dorking, 5. Bele Taljane, 6. Velike viandot, 7. Srebrnoprižne in 8. Zlatoprižne Hamburžanke tucet za 5 kron. Purja jajca ena 80 v, od velikih laških gosi ena 1 krono. Velike francoske Kuncce (zajce) po 3 do 6 kron enega prodaja Ivan Kranjc v Št. Ilju p. Velenje — Štajersko. 219 6—5

Vsaka rodbina

naj bi v svoj prid rabila le

Kathreinerjevo
Kneippovo sladno kavo

kot primes vsakdanji kavni pijači.

206 20—9

Patentovano samotvorno

orodje za škropljenje „Syphonia“

za vinograde, za hmeljske nasade, za pokončevanje škodljivcev na sadnem drevju, v odstranjevanje bolezní na listju, za pokončevanje grenkuljice in divje gorčice itd.

Samotvorna, nosljiva

brizgalnica ^{tudi} kotlom iz bakra

za 10 ali 15 litrov tekočine z ali brez priprave za mešanje s petrolejem in samotvorne

vozne brizgalnice

izdeluje in prodaja kot špecialiteta 217 6—5

PH. MAYFARTH & Co.

tovarna poljedelskih strojev, posebna tovarna za vinske stiskalnice in strojev za vporabljenje sadja.

Dunaj II., Taborstrasse št. 71.

Obširni ilustrovani ceniki brezplačno. Zastopniki prodajalci se radi sprejmo.

Tak
težak prešič

zredi se le s pridajo

Barthelovega klajnega apna

v enajstih mesecih. I. Melzer piše 9. decembra 1896: „Z od Vas dobljenim klajnim apnom dosegel sem v lastni reji pri enajst mesec starim mladici navadne kmečke pasme spitano težo 250 kil.“

Barthelovo klajno apno je najboljše in najcenejše sredstvo, da se žival obvaruje pred zlomljenjem kosti, hromostjo žrebet, telet in pujskov, za izrejo mladicev, zvišanje mleka, proti glodanju lesa, pilju gnojnice, za nesenje jaje pri kokoših itd. Popis in priznanja brezplačno.

M. Barthel & Comp., Dunaj

X. Siccardsburggasse 44.

204 12—12

Zarezane strešnike vstricne

(Strangfalzziegel) in francoske
(gepresste Falzziegel)

zidarsko opeko * * *

cement, roman in portland

glinaste peči in štedilnike

plošče za tlak, samotne in cementne

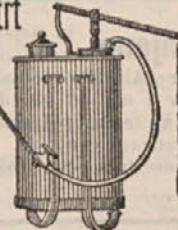
kot vse drugo

stavbinsko blago

ponudijo po najnižjih cenah v poljubnih množinah 220 5—5

F. P. Vidic & Comp.
Ljubljana.

C. kr. priv.
pred ognjem in tatovi varne
 blagajne
 prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic
M. Adlersflügel
 založnik Raiffeisnovih posojilnic
 Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.
 210 24-9

Patentovane sprave za žveplanje trt
 enostavno i duplo delajoč

SKROPILNICE PROTI
PERONOSPORI
TER VSE POTREBNE
 VSAKOVRSNE POLJEDELSKE I VINOGRADARSKE STROJE.
 prodaja v najboljši izvršitvi,
JG. HELLER NA DUNOJU
 II. Praterstrasse 49
 Zastopniki se iščejo! Ceniki brezplačno.
 212 20-8

Karol Kavšeka nasled.
Schneider & Verovšek
 trgovina z železnino in zaloga poljedelj. strojev
 Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.
 223 x-1 priporočata:

Pristne ameriške kosilne stroje,

stroje za
preobračanje
in grabljenje
mrve iz tovarne
 Mc. Cormik iz Chikage,
 najboljše in najnovejše, kar se do sedaj dobi.

Novi motorji na bencin
 ameriškega in angleškega sistema, izdelki prve
 vrste za rokodelce in kmetijo.

Najnovejša vrtila, mlatilnice,
trierje, čistilnice za žito in sploh
vse stroje za poljedelstvo.

Najboljše blago! Nizke cene!
 Slovenske cenike pošiljamo na zahtevo brezplačno!

 Nad 360.000 v rabi!

Nad 600 prvih odlikovanj!

Popolne oprave za mlekarne na roko

218 12-1

Delniška družba Alfa-Separator

Zaloga za južne dežele:

== v Gradcu, Annenstrasse 26. ==

Prosim berite!

Prosim berite!

Radovoljno Vam potrdim, da so od Vaše cenjene tvrdke za našo mlekarno postavljeni stroji, in mlekarske oprave sploh najboljše kakovosti in nas v vsaki svrhi popolnoma zadovoljujejo. Z opravičenim ponosom se zato lahko sklicujete na tukajšno mlekarsko opravo, katera se gotovo lahko prišteva k najmodernejšim delovršbam.

Spoštovanjem

Deželna mlekarina in šola za sirarstvo

v Kromerizu, Moravsko.

Kromeriz, dne 20. maja 1903.

Anton Liska, l. r. ravnatelj.

in na silo: Aparate in posode.